

Szekely Újság, a „haladók” lapja

A XX. század első évtizedének politikai csatározásai hatással voltak a szekelyudvarhelyi sajtó történetére. A szekely anyavárost a sajtó szempontjából az 1894-ben indított *Szekely-Udvarhely* ellenzéki lap és az 1898-ban ismét megjelentetett *Udvarhelyi Híradó* kormánypárti hetilap uralta. A XX. század első éveinek politikai csatározásaiban egyre jelentősebb szerepet töltött be a sajtó. Az 1905-ös belpolitikai válság soha nem tapasztalt helyzetet teremtett Magyarországon. A kormánypárt, a Szabadelvű Párt, amely addig minden választást megnyert, elveszítette a választásokat és kisebbségbe került a parlamentben. Az egységes választási koalícióba tömörült ellenzék, amelynek többségét a 48-asok adták, alapjaiban kérdőjelezte meg az Osztrák–Magyar Monarchia dualista államszervezetét.

I. Ferenc József uralkodó, figyelmen kívül hagyva a választás eredményeit, 1905. június 18-án báró Fejérváry Géza tábornagyot nevezte ki miniszterelnöknek és bízta meg kormányalakítással. Az ideiglenes jelleggel kinevezett Fejérváry-kormányt a fennállása alatt nem támogatta egyetlen párt sem. Az ellenzék által megszervezett nemzeti ellenállás gyakorlatilag teljesen cselekvésképtelenné tette. Fejérváry Géza miniszterelnök kísérletet tett egy új kormánypárt létrehozására, így 1905. október 25-én bejelentette a Haladó Párt megalakulását. Az új kormánypártnak, ha kis számban is, de minden megyében voltak támogatói. Udvarhely megyében a helyi kormánypárti személyek megpróbálták létrehozni saját sajtószervüket. Így jelent meg a *Szekely Újság* hetilap Udvarhely vármegyében a megbukott Szabadelvű Párt *Udvarhelyi Híradó* c. lapja és a győztes ellenzékiek *Szekely-Udvarhely* c. lapja mellett.

A *Szekely Újság* első száma 1905. november 30-án jelent meg a Becsek D. és Fia Könyvnyomdában mint párton-

kívüli politikai hetilap. A szerkesztőség és a kiadóhivatal a Bethlen utca 7. szám alatt kapott helyet. Az újság felelős szerkesztője dr. Török Pál ügyvéd volt. Kezdetben minden kedden 8 oldal terjedelemben jelent meg, majd a negyedik számtól, 1905. december 21-étől csütörtökönként került a piacra. A lap elsődleges célja a politikai válság mielőbbi megoldásának elősegítése volt. Arra törekszünk, hogy „a békés kibontakozás barátait összehozzuk, szervezzük, és szervezett erejük hatalmával a kibontakozást sietessük.” – üzenték a lapot megjelentetők. A lap elítélte, hogy a pártszervevények kockáztatják az ország biztonságát, a nemzet fejlődését. Belpolitikai téren támogatta a választójog reformját, a kisbirtokosok segítségét, a kisipar fejlesztését, az új állami beruházásokat, a munka törvény általi védelmét, az ingyenes és kötelező népoktatást, a tisztviselők és tanítók anyagi helyzetének javítását, Székelyföld gondjainak feltárását és azok megoldásának elősegítését.

A lapban megjelenő cikkek jelentős részét szociális érzékenység jellemzi, felhívják a figyelmet a meglévő társadalmi és gazdasági gondokra. Ugyanakkor elítélték a magyar állam tekintélyét gyengítő ellenzéki ellenállási mozgalmat.

A lap tördelése háromhasábos, az első oldalon a vezércikk kapott helyett, a második oldalon a *Politikai Krónika* rovat, ahol az aktuális politikai események sorakoztak. Szintén a második oldalon voltak olvashatók a korszak lapjainak kedvenc tárcatörténetei. A harmadik oldalon *Belföld* címmel az országos és helyi belpolitikai események kerültek bemutatásra. A lap sajátos rovata a *Tollhegyel* című rovat volt, amelyben a győztes ellenzék került kritika alá. A *Vármegye és város* rovatban a helyi közigazgatási, míg a *Hírek* rovatban a helyi társadalmi és kulturális hírek kaptak helyet. A fenti rovatok mellett a lap oldalain helyet

kaptak a *Színház*, *Szociális ügyek*, *Törvénykezés*, *Közgazdaság* rovatok is. Az utolsó oldalon pedig reklámok és hirdetések váltották egymást.

A lap munkatársairól keveset tudunk, a legtöbb cikk nem került aláírásra, esetleg csak egy kezdőbetű volt egyes írások végére biggyesztve. A lap oldalain írásokkal jelentkezett Udvarhely megye tanfelügyelője, Ember János. 1905. december 28-ától, a lap 5. számától a fejlécen mint társszerkesztő megjelenik Chalupka Rezső tanfelügyelő, aki egyben a *Színház* rovatnak is a szerkesztője volt. Chalupka Rezső a lap megszűnte után oktatási témájú cikkekkel jelentkezett az *Udvarhelyi Híradó* hasábjain.

A *Szekely Újság* indulása pillanattól polémiában állt az ellenzéki *Szekely-Udvarhely* lappal, így nem ritka az egymás lejáratására tett kísérlet vagy kicsúfolás: „A *Szekely-Udvarhely* szerkesztősége a nyomdagépet eladta, mert feleslegessé vált. Vettek helyette egy vaslapátot s egy vakolót. Az egyik szedi a piszkot, a másik vakolja rá a papírosra.”

1906. április 18-án a *Szekely Újság* kiadói bizottsága a politikai válság lejártával azt a döntést hozta, hogy további szellemi és anyagi támogatásban nem részesíti a lapot. A felelős szerkesztő, dr. Török Pál azonban úgy döntött, hogy saját erejére támaszkodva igyekszik azt fenntartani. Azt tervezte, hogy négyoldalas terjedelemben és heti két alkalommal fog az újság megjeleni. A lapnak megváltozott a mérete is. A fejlécen ismét egyedül Török Pál ügyvéd szerepel felelős szerkesztőként.

Az 1906-os választások az ellenzéki pártokat tömörítő koalíció fölényes győelmét hozták mind országos, mind helyi szinten. A kialakult új politikai környezetben a *Szekely Újság* nem tudott fennmaradni, így 1906. augusztus 9-én a 31. számmal jelent meg utoljára.

A *Szekely Újság* az Udvarhely vármegyei értelmiségi rétegnek, valamint a válságos időben a hatalmat támogató tisztviselői körnek volt a lapja. Léte csak addig volt biztosított, amíg a politikai válság tartott és a Fejérváry-kormány volt a hatalmon. A történelmi múlttal rendelkező lapok, az *Udvarhelyi Híradó* és a *Szekely-Udvarhely* mellett nem tudott kialakítani egy állandó olvasóközönséget, amely biztosíthatna volna hosszabb távon a megjelenését.

Gidó Csaba